

Taja Kramberger

IZDIHNITI PLAMEN

O politični poeziji – devet pesniških glasov odpora in eksila

BRALKA: Ko so Pabla Nerudo leta 1971 v intervjuju za *Paris Review* vprašali, kakšen nasvet bi dal mlajšim pesnikom, je dajanje nasvetov zavrnil s pripombo, da mora vsakdo sam premagati ovire na svoji življenjski poti in najti svoj lasten pesniški izraz. Pristavil pa je:

BRALEC:

»Odsvetoval pa bi jim, da bi začeli s politično poezijo. Politična poezija je bolj globoko emocionalna kakor katerakoli druga poezija – domala kakor ljubezenska poezija – in je ni mogoče izsiliti, saj tedaj postane vulgarna in nesprejemljiva. Najprej je treba iti skozi vse druge oblike poezije, da bi naposled postal politični pesnik. Politični pesnik mora biti tudi pripravljen sprejeti cenzuro, ki mu jo vsilijo, češ da izdaja poezijo ali da izdaja literaturo. Dalje, politična poezija se mora oborožiti s toliko vsebine in substance in intelektualnega ter emocionalnega bogastva, da se je zmožna posmehovati vsemu drugemu. To pa dosežejo le redki.«

BRALKA: *Conditio sine qua non* za govorjenje o politični poeziji danes je poznavanje njene preteklosti in razumevanje sprememb, ki so se zgodile v literarnem polju in tudi v obči intelektualni zgodovini v zadnjem stoletju. Seveda politična poezija ne pomeni, da je takšna poezija doma v dnevni politiki ali da ima kakršnakoli koristoljubna ali interesna razmerja z njo.

Ravno narobe, politična poezija je zgoščena, intelektualno močna in sprotna refleksija političnih zmot, napak in spodrseljajev, je maksimalna poetična budnost, ki meri svet okrog sebe, tenkočutna nadzorna instanca realnega, imaginarnega in simbolnega prostora, v katerem njeni verzi živijo in ga poseljujejo. In kot taka je hkrati detektor, refleksija in regulator socialnih nepravilnosti in nasilij, pri čemer se deluje znotraj etičnega registra, ne da bi zapadla v sentiment in moralizem.

BRALEC: Realnost podob v imaginarnem je literarni, še posebej pesniški govorici inherentna, saj vzpostavlja razmerja med posamičnimi elementi pesmi, ki ljudi, ki pesmi berejo, zadevajo, četudi se tega včasih ne zavedajo in četudi jih zadevajo zgolj posredno skozi vrsto domišljijjskih povezav. In ker je »imaginarno tisto, kar teži k temu, da postane realno«, kakor je ugotovil že André Breton, je pesniška odgovornost za zapisano bistveno večja, kakor se utegne ljudem zdeti.

Politična poezija tako v svojih najboljših legah pomeni za občinstvo vdor sveže misli, *nemišljenega*, se pravi nepričakovane svetlobe, hipno osvoboditev od starih spon, družbenih prisil in predsodkov, ljudem odpira možnosti, za katere so mislili, da jih ni (več). Posameznika in posameznico postulira kot del družbenega tkiva, pri čemer ju ne briše, saj vstopa v njun način bivanja in je način vzpostavljanja razmerij med individuum in kolektivom. **Faiz Ahmed Faiz**, živel je med letoma 1911 in 1984, eden od najmočnejših pakistanskih političnih pesnikov, ki je bil leta 1951 obsojen za »načrtovanje državnega prevrata« in je večino svojega življenja preživel v eksilu, je zapisal:

(IGRALEC)

Govori, tvoje ustnice so proste
Govori, to je tvoj jezik
Govori, to je tvoje telo
Govori, tvoje življenje je še vedno tvoje

Glej, kako v kovačiji
postaja plamen divji, železo rdeče,
ključavnice razpirajo čeljusti
in vsak član verige poka

Govori, ta kratka ura je dovolj dolga
pred smrtjo telesa in jezika
Govori, ker resnica še ni mrtva,
govori, govori, karkoli že moraš povedati

BRALKA: Zmožnost pesnice in pesnika za javno konfrontacijo, ki jo evocira Faizova pesem, za odkrit nagovor javnosti o kolektivnih in individualnih zablodah, ki pustošijo po družbi, v kateri živita ter o drugih aspektih družbenega življenja, je še ena od bistvenih razsežnosti politične poezije. Politična poezija je enako kakor republika *javna stvar*, namenjena vsem ljudem. Je celo ena izmed temeljnih javnih stvari, saj je *močna poezija* in z njo v prvi vrsti *politična poezija* tisto literarno in diskurzivno okolje, v katerem ljudje živimo brez posrednikov in na njegovi podlagi oblikujemo svoje ideje, identiteto in mentaliteto.

Pesem *Kakor ti* iz leta 1975 je podpisal salvadorski pesnik **Roque Dalton** in v tistem letu tudi umrl. Leta 1935 rojeni avtor je bil večkratni politični emigrant, ki je skupaj z drugimi literarnimi eksilanti, kakor bi rekel sirsko-libanonski pesnik Adonis, »izdihoval plamen« pregnanstva. Pesem *Kakor ti* izraža temeljni imperativ politične poezije, ki je v tem, da deluje v skupno dobro praktično vseh ljudi.

(IGRALEC)

*Jaz kakor ti
ljubim ljubezen,
življenje,
sladko očaranost stvari,
nebeško pokrajino januarskih dni.*

*Tudi moja kri vre
in smejim se z očmi,
ki so spoznale kali solz.
Verjamem, da je svet lep,
da je poezija kakor kruh
za vse.*

*In da se moje vene ne končajo v meni,
ampak v enodušni krvi
tistih, ki se borijo za življenje,
za ljubezen,*

drobne stvari,
za deželo in kruh,
za poezijo za vse.

BRALKA: Politična poezija govori o temah, ki ljudi zadevajo, o temah, ki so na eni strani najbolj intimne in osebne, obenem pa segajo globoko v kolektivni imaginarij skupnosti. Prav v tem je razsežnost **političnega** v njej; v francoščini npr. *le politique* pomeni *politično* dimenzijo v nasprotju z izrazom *la politique*, katerega pomen je ožji in ustreza slovenskemu pojmu politika. Samo *politično* pa je elementarna človeška dovzetnost za skupnost, za oblikovanje takih družbenih vezi, ki človeku omogočajo dostojno in dostojanstveno življenje.

Ta poezija je pri kratkovidnih oblasteh običajno nezaželena zaradi lucidnosti oziroma prebojnosti govornice in avtorjevega/avtoričinega poguma v izrekanju nevšečnosti *hic et nunc*.

S tem, ko politična poezija reflektirano posega v družbeno dogajanje, oblikuje prostor, četudi najprej mentalni oziroma imaginarni, ki udeležencem odpira pot v aktivno, avtonomno, suvereno in znosno življenje, in sicer tako, da njihove misli osvobaja družbenih prisil.

BRALEC: Politična poezija potemtakem ni možna pod egido izmuzljivosti pesniškega »jaza« ali v zavetju avtorjeve neodgovornosti za zapisano. Ni ji do aluzij, do ambigvitetnih avtorskih pozicij, do opustitev, zabrisov, polresnic ali samozadovoljevalne pesniške linearne naracije, pač pa dejansko polni naša življenja s svobodo in pogumom, z dejanskim eksistenčnim smislom. Zato je politična poezija s svojo emancipatorično razsežnostjo in z inherentno zahtevo po egalitarnosti dejansko nasprotje »metafizične« trpeče poezije z značilnim

arzenalom »ran«, »spekulativnih bolečin«, »izvoljencev«, »narodnih genijev«, »mističnih« duhovnih prigod ipd. Je nasprotje sentimentalne lirike in pa tudi larpurlartizma, kakršen obstaja v fantazijah literarne kritike.

Politična poezija seveda ni brez simbolne funkcije in drugih orodij za prevajanje vsakdanjih situacij in fragmentov iz življenja na zahtevnejšo *spoznavno raven*, po čemer je blizu politično emancipacijskemu in antropološkemu dojetanju sveta: *osebno je politično*. To pa ob drugem pomeni, da subtilno politično nasilje, prek katerega sleherni režim – tem bolj, čim bolj opresiven je – drži v šahu državljanke in državljanke, neopazno, a neprenehoma nastopa v naših življenjih, celo na najbolj intimni ravni, česar se marsikdaj niti ne zavedamo. Takšno je, denimo, politično poseganje v integriteto žensk prek podrejanja njihovih teles »višjim« interesom in »vrednotam« npr. s prepovedjo splava, v integriteto vseh pa s segregacijo na podlagi spolne usmerjenosti.

Politično *je* zmerom osebno. Najprej mora biti osebno, da lahko postane kolektivno, in da se udejanji, mora spet biti osebno.

BRALKA: Tudi zato je ameriški pesnik **Langston Hughes**, živel je med letoma 1902 in 1967 in velja za enega od začetnikov politične poezije v ZDA, lahko postal posamičen glas in hkrati zbirno mesto kolektivnega odpora zoper različne vrste družbenih izključevanj.

(IGRALEC)

Militant

Pustiti vse, ki

bodo tiho jedli kruh sramote.

Ne morem

brez glasnega in dolgega ugovora.

Okušam grenkobo v grlu

in v duši čutim,

da je narobe.

Za pošteno delo

mi ponujate slabo plačilo,

za poštene sanje

mi pljunete v obraz

in tako je danes

moja pest sklenjena,

da vas udarim v obraz.

BRALKA: Vsakdanje politično nasilje se kaže na različne načine, med njimi tudi na verbalni ravni, ki nas nenehno obdaja: pomislimo na drobna poniževanja na delovnem mestu, na mikrostrategije pozabe, ki velikokrat doletijo ljudi, ki pionirsko zastavijo svoje ideje, na brezobzirna odpuščanja ljudi v imenu dozdevno nevtralnih evfemizmov, kakršna sta »fleksibilnost delovnega časa« ali »kadrovska racionalizacija«, ali na medijsko označevanje ljudi, ki se borijo za svoje pravice in s tem ustvarjajo pogoje za nadaljnje boje za socialno pravičnost, za »delikvente«, »drhal«, »radikalce« ali »teroriste«. Nadaljujmo z odlomkom pesmi iz davnega leta 1935 *Naj bo Amerika zopet Amerika* **Langstona Hughesa**, katere jasne poetične misli danes odmevajo prek časovnih in kontinentalnih ovir, njihov odmev pa bomo na koncu prispevka srečali tudi v pesmi Amirija Barake iz leta 2001:

(IGRALEC)

(...)

Jaz sem kmet, podložnik zemlje.

Jaz sem delavec, prodan stroju.

Jaz sem črnc, suženj vseh.

Jaz sem ljudstvo, ponižno, lačno, se pravi

lačno že danes, sanjam navkljub.

Še danes pretepen, o, pionirji!

Jaz sem človek, ki ni nikdar napredoval.

Najsiromašnejši delavec, s katerim so skozi leta trgovali.

In vseeno sem tisti, ki je sanjal naše najosnovnejše sanje

v Starem Svetu, ko je bil še kraljevi služabnik,

ki je sanjal sanje tako močne, tako pogumne in tako resnične,

da vsemu navkljub njihova mogočna drznost poje

v vsaki opeki in kamnu, v vsaki izorani brazdi, ki je

Ameriko naredila za deželo, ki je postala.

O, jaz sem človek, ki je preplul ta zgodnja morja,

da bi raziskal, kaj pomeni moj dom –

zakaj prav jaz sem tisti, ki je zapustil temno irsko obalo

in poljske planjave in angleško travnato loko

in odtrgan od obrežja črne Afrike prišel sem,

da bi zgradil »svobodno domovino«.

Svobodno?

Kdo pravi svobodno? Ne jaz?

Gotovo ne jaz? Milijoni, ki danes žive od socialne podpore?

Milijoni ubitih med stavko?

Milijoni, ki so brez plačila?

Vse sanje, ki smo jih sanjali,

*vse pesmi, ki smo jih peli,
vsa upanja, ki smo jih imeli,
vse zastave, ki smo jih izobesili,
milijoni, ki nimajo za plačilo nič
razen sanj, ki so danes skoraj mrtve.
O, naj bo Amerika zopet Amerika,
Dežela, ki še nikdar ni bila –
in šele mora postati – dežela, v kateri je vsak človek
svoboden.*

BRALKA: Socialno in človeško občutljiva pesnik in pesnica seveda ne moreta mimo režimskih uzurpacij, ekscesnih ekonomskih ali političnih dejanj peščice izkoriščevalcev, saj bi to pomenilo, da je z njunim mestom izrekanja, to je s krajem, od koder govorita *kot pesnika*, nekaj narobe. Pomenilo bi, da se jima etična komponenta izmuzne, da sta kljub pesniškemu statusu v resnici skrajno neobčutljiva za nesrečo in pogubljenje drugih ljudi in da ju ne zanima nič drugega od sebičnega plasiranja njunih lastnih demagoških poetik.

O spoznavnem momentu političnega, ki pomeni dokončno odpoved leporečju, značilnemu za dvorne pesnike slehernega političnega režima, govori pesem sodobne ameriške pesnice in aktivistke **Devorah Major** rojene 1952:

(IGRALKA)

*kaj naredi pesem revolucionarno
ali to da nasilno zavrne stran
napravi slovnično zmedo*

*ki zanika metaforo in porazi metriko
je oborožena in pripravljena na podaljšan boj
je glasna in nenehno napada vaše čute
polna smodnika in železnih šiber
je nesprejemljiva za kanonizacijo
kljub zgodnji smrti kot mučenica
ali je ravno narobe
odkrila gverilsko preživetje
skrito
podzemno
eksplodirala na nepričakovanih mestih
se znova pojavila prav
ko ste mislili da je mrtva*

BRALEC: To je bila *Politična pesem* ameriške pesnice Devorah Major iz leta 2003. Avtorica je bila leta 2002 proglašena za »San Francisco Poet Laureate« in je leta 2006 sodelovala na pesniškem festivalu v Sarajevu.

Pesnica pisanja poezije ne vidi kot »vlogo«, ki jo je v življenju sprejela, saj je poezija zanjo integralni del življenja in življenjskega dela samega. Od poezije zahteva, da gre preko ustaljenih meril za kanonizacijo in se gverilsko ugnezdi. Hoče, da postane tenkočutno in subverzivno ljudsko orožje – ohrabrujoča misel, ki je zmožna varovati, prenašati, predelati in včasih »na nepredvidenih mestih tudi eksplodirati« travmatizirano memorijo obdobj, ki so jo slepe in kratkovidne oblasti skušale potlačiti. In poezija, ki to zmore, je prav tista poezija, ki se nam je prek stoletij ohranila. Emancipirana, politična poezija je oblika boja zoper pozabo.

BRALKA: Glede na doslej povedano lahko vidimo, da denominacija »politična poezija« pomeni intelektualno in emocionalno močno in človeško občutljivo *transformativno poezijo*, ki v sebi nosi *potencial za družbene spremembe*.

Argentinskega pesnika Roberta Juarroza, ki je bil rojen leta 1925 in je umrl leta 1995, lahko beremo tudi v slovenščini, in sicer njegovo knjigo prevodov z naslovom *Vertikalna poezija*. Sam sicer ni pisal neposredno politične poezije, je pa njegova poezija v intenzivnosti spoznanj in izrečenega, pa tudi na ravni refleksije poetične govorice vseeno dosegla tisto raven miselne zbranosti, ki je zadostna za vstop na raven *političnega*. To je tudi eksistenčno plačal z večkratno družbeno izključenostjo. Roberto Juarroz omenja trojni prelom v življenju pesnika ali pesnice, v katerem lahko razpoznamo *conditio sine qua non* za pisanje politične poezije.

BRALEC: **Prvi prelom**, ki individualno omogoči politično poezijo, je prelom pesnice oziroma pesnika **z ustaljenimi navadami in s konvencionalnimi merili realnega**, ki skušajo monopolizirati in si priličiti realnost. Povezan je z določenim pragom miselne intenzivnosti in s prepoznavanjem kolektivnih ovir, mej in dosegov ter z določitvijo polja oziroma individualizirane konstelacije v osebнем literarnem delovanju. Njegova sodobnica **Denise Levertov**, angleško-ameriška pesnica judovskega porekla, je še eno ime z izjemno politično energijo in pesniško močjo. Slišali bomo njeno pesem *Akcija*, ki sicer izhaja iz dokaj vsakdanje situacije, namreč sedenja na plaži, ki pa ji pesnica vdihne povsem drugo imaginarno dimenzijo:

(IGRALKA)

*Odložim lahko tisto zgodovino,
odložim lahko svoja očala,
odložim lahko imaginarni seznam,
kaj pozabiti in kaj je treba narediti.
Iz oči lahko stresem sonce in odložim vse
v vroč pesek in šepetaje prečkam hišni prag
in odidem naravnost v bistro morje
tam lebdim, lebdijo moji dolgi lasje in ribe
okoli mene izginjajo. Globoke vode.
Malo po malem prepoznavamo
meje in globine moči.*

BRALEC: Ameriška pesnica in aktivistka **Muriel Rukeyser** se je rodila leta 1913 in živel do leta 1980. Velja za eno od ključnih avtoric 60-ih let 20. stoletja in feministične emancipacije v ZDA, znana pa je tudi po svojem kriku »Nič več mask! Nič več mitologij!« v pesmi *Pesem kot maska*. V pesmi *Metafora za akcijo* pravi, da moramo zapreti »kroženja idej in nato generirati preskok v telesni akciji ali umskem spokoju«, in nadaljuje:

(IGRALKA)

*Nad nami so udarci na zidovih neba,
tu so dinam, jeklena črnina, plamen, ki si išče zavetje,
tu je človek-ponočenjak, ki jutrišnje manifeste
izpeljuje iz teh nočnih srečanj;*

*tu zahtevamo dokaz v solidarnosti,
železo na železo, telo na telo in
velik enkratni spopad.*

*In za nami v času so ljudje, ki nam pri
napredovanju pomagajo. In blizu je naša ljubezen:
niti prisilen prezir niti dogmatična zavrnitev,
zaprtje kroženja v siloviti omami čistosti.
In nad nami je noč,
odvija se polje pomehkužencev,
ki svojo mehko polnijo s strastjo
– v simbolu,
da bi se združili in za akcijo pripravili
našo umsko intenzivnost.*

BRALEC: Drugi prelom, ki ga omenja Roberto Juarroz, je **prelom s klišejsko, stereotipno oziroma zdravorazumarsko govorico vsakdana**, ki pomeni udobje in družbeno neodgovornost. Ta prelom seveda ne pomeni pregona vsakdanje govornice iz poezije, ampak ravno narobe, pomeni prosto aktiviranje te govornice, toda z vpeljavo notranje besedilne reflektivnosti v razmerju do nje. Prelom na tej ravni ni mogoč brez individualne odgovornosti v razmerju do kolektiva, v katerem individuum, ki piše, živi. Ameriški pesnik iz pesniške orbite »Black Mountain Poets« Robert Duncan, sodobnik Roberta Juarroza, je podal imenitno definicijo te odgovornosti; pravi: »Odgovornost je zmožnost, da nekdo odgovori« na določeno situacijo ali družbeno konstelacijo. Nezmožnost pesnikov, da bi takoj in sproti javno odgovarjali na družbeni vsakdan, še

posebno v njegovih najbolj zaostrenih in kritičnih trenutkih, in vstavljali raznotere distance v zapletena razmerja do realnosti, ki jo živijo – z vsemi oblikami govoric, ki jih proizvajajo –, ultimativno pomeni, da nimajo niti dovolj pesniške moči niti dovolj človeške volje, da bi prelomili s klišejskimi kolektivnimi predstavami in pisali spoznavno močno politično poezijo.

Za to je namreč treba pridelati nedvoumno pozicijo izjavljanja in imeti jasno intelektualno stališče, prehajanje z ene strani na drugo, npr. s strani režima na stran zatiranih in nazaj, po tem prelomu ni več mogoča.

BRALKA: O nezmožnosti, da bi prepoznali potrebnost preloma z udobnim življenjem, v katerega so se v preteklih totalitarnih režimih radi pritajili »intelektualci«, nam govori pesem *Apolitični intelektualci* gvatemalskega pesnika in revolucionarja **Otta Renéja Castilla**, ki je umrl leta 1967 star komaj 33 let:

(IGRALEC)

*Nekega dne
bodo
apolitični
intelektualci
moje dežele
zaslišani
od preprostih ljudi
našega ljudstva.*

*Vprašali jih bodo,
kaj so naredili,
ko je njihova
domovina počasi
umirala –
kakor sladek ogenj,
majhen in osamljen.*

*Nihče jih ne bo vprašal
o njihovih oblekah,
njihovih dolgih
siestah
po kosilu,
prav tako nihče
o njihovih sterilnih spopadih z
ničem,
nikogar ne bo brigala
njihova ontologija
grabljenja denarja.*

*Ne bodo jih spraševali
o grški mitologiji
ali o njihovem gnusu
do sebe,
ko nekdo v njih
začne umirati strahopetne smrti.*

*Nič jim ne bo treba
povedati o njihovih absurdnih
upravičenostih,
rojenih v senci
okroglih laži.*

*Tega dne
bodo prišli preprosti ljudje.*

*Ti, ki niso imeli nobenega mesta
v knjigah in pesmih
apolitičnih intelektualcev,
a so jim dnevno prinašali
kruh in mleko,
jajca in tortilje,
ki so jim šivali obleke,
ki so vozili njihove avtomobile,
ki so skrbeli za njihove pse in vrtove
in delali zanje,
in vprašali bodo:*

*"Kaj ste naredili, ko so revni
trpeli, ko sta bila prijaznost
in življenje kruto izžgana iz njih?"*

*Apolitični intelektualci
moje sladke dežele –
ne boste znali odgovoriti.*

*Jastreb tišine
vam bo požrl drobovje.
Vaša lastna beda
bo požrla vašo dušo.
In ostali boste
nemi v svoji sramoti.*

BRALKA: *Tretji, najtežji in ultimativni prelom*, je po Robertu Juarrozu **prelom načina življenja**. Brez njega prvi in drugi prelom ne pomenita ničesar, saj nista utemeljena v pesnikovem ali pesničinem načinu delovanja, ki poetične besede pesnika in pesnice poveže z življenjsko izkušnjo v osebno integriteto. Prelomiti s starim in udobnim načinom življenja je **prelom strahu pred konsekvencami razgaljenja in pred odgovornostjo**. In odgovornost ustvarjalca/ustvarjalke – na kateremkoli področju – je najvišja odgovornost, saj je njun subjektivni imaginarij na tem, da postane obči imaginarij skupnosti, v kateri delujeta. Ta prelom, ki vodi neposredno v politično poezijo, zmorejo le redki pesniki in pesnice.

Poezijo sodobnega palestinskega pesnika **Sameha al Kasema**, rojenega leta 1939, zaznamujejo politični dogodki, ki so bili palestinskemu ljudstvu vsiljeni z izraelsko zasedbo leta 1948. Njegova pesem *Pismo bankrotiranca* imenitno povzema zahteve te ravni, torej prelom z lagodnostjo v življenjskem modusu. V njegovi poeziji je na poetični ravni ubesedena ireverzibilnost spoznanj oziroma neomajnost odločitve, da pesnik trdno stoji in ga ni strah posledic, ki jih prinaša odločitev, da se ne pusti ustrahovati in zlomiti:

(IGRALEC)

*Lahko izgubim vsakdanji kruh, če želite,
lahko krošnjarij za obleke in posteljo,
lahko postanem kamnosek ali nosač
ali pometač,
lahko brskam za hrano v živalskem govnu,
lahko se gol in prestradan zgrudim.*

*Sovražnik luči –
ne bom sklenil kompromisa
in boril se
bom do konca.*

*Lahko me oropate zadnje pedi moje zemlje,
lahko kopljete za mojo mladostjo v jetniških luknjah,
ukradete, kar mi je zapustil ded:
nekaj pohištva ali oblek in vrče,
sežgete lahko moje pesmi in knjige,
nahranite svojega psa z mojimi mesom,
podtaknete nočno moro svojega terorja
mojemu kraju*

*Sovražnik luči –
ne bom sklenil kompromisa
in boril se
bom do konca.*

BRALKA: Ti prelomi, torej prelom z ustaljenimi merili realnega, prelom s klišejsko/zdravorazumarsko govorico in prelom v načinu življenja, ki jih spoznavno postavi in sklene zadnji izmed njih, so ključni za politično poezijo, a naposled veljajo tudi za sleherno drugo resno intelektualno-spoznavno dejavnost, ki vodi do trajnejših in odpornejših intelektualnih spoznanj.

Sklenimo razmišljanje o politični poeziji z geopolitičnimi koordinatami, ki so simptom in travmatično mesto številnih spoznanj politične poezije zadnjih

desetletij. Še živeči in vitalni ameriški pesnik **Leroi Jones**, znan pod imenom **Amiri Baraka**, je danes eden tistih pesniških glasov v Združenih državah Amerike, ki so najmanj pogrešljivi. Njegova politična poezija je notranja refleksija prostora v obdobju združenodržavske zgodovine, ki boleha za kroničnim pomanjkanjem refleksije. Takole pravi v *Politični pesmi*:

(IGRALEC)

Razkošje je torej način, kako

biti neveden, udoben.

Dostop do odprtega trga

najmanj pomembnih informacij. Kjer teorije

lahko poganjajo pod težkimi ponjavami,

ne da bi jih ideje razdrle.

BRALKA: Baraka je 1. oktobra 2001, se pravi slab mesec po napadu na Svetovni trgovinski center v New Yorku, napisal pesem *Nekdo je razstrelil Ameriko*, ki je nedvomno vsaj politični ekvivalent, če ni še mogočnejši pesniški krik, Ginsbergovega *Tuljenje*. V njem namreč odmeva še mogočnejši ameriški pesniški glas, in sicer glas Langstona Hughesa s pesmijo »Naj bo Amerika zopet Amerika«, katere odlomek smo slišali prej. Kar je bilo »Tuljenje« za 60. leta 20. stoletja, je nedvomno *Nekdo je razstrelil Ameriko* za svet po 11. septembru. Pesem je silovit poetični odgovor na imperialistično politiko Združenih držav, njen svetovni neoliberalni križarski pohod in na njeno uzurpacijo vloge razsodnika v svetovni politiki. Zadnji del pesmi, v kateri se ob koncu ponavlja beseda *sova*, vezana na fonetično obliko pesniške reiteracije *Who / Who / Who*,

ki skozi vso pesem onomatopoetično in vztrajno posnema skovikanje, zveni
takole:

(IGRALEC)

Za koga dela Tom Ass Clarence

Kdo pride du du iz Colonovih ust

Kdo ve, kakšne vrste Shiza je Condoleeza

Kdo plačuje Connollyja, da je leseni črnc

Kdo daje genialne nagrade Homini Loco

Subsidere

Kdo je strmoglavil Nkrumaha, Bishopa

kdo zastrupil Robesona

kdo je skušal vreči DuBoisa v ječo

Kdo je oklevetal Rapa Jamila al Amina, kdo

Rosenberga, Garveya,

The Scottsboro Boys, hollywoodskih deset

Kdo je podtaknil ogenj v Reichstagu

Kdo je vedel, da bo Svetovni trgovinski center bombandiran

Kdo je povedal 4000 izraelskim delavcem v Dvojčkih,

naj tega dne ostanejo doma

Zakaj se Šaron ni prikazal blizu ?

/

Kdo, kdo, kdo/

eksplozija Sove časopis pravi,

da je mogoče videti hudičev obraz Kdo KDO Kdo KDO

*Kdo bogati na račun vojne
Kdo kuje dobiček iz strahu in laži
Kdo hoče svet, kakršen je
Kdo hoče, da svet vodi imperializem in
nacionalno zatiranje in teror
nasilje, lakota in revščina*

*Kdo je vodja Pekla?
Kdo je najbolj močan*

*Poznate koga, ki bi
kdajkoli videl Boga?*

*Vsi pa so videli
Hudiča*

*Kakor bi eksplodirala Sova
v vašem življenju v vaših možganih v vas
Kakor Sova, ki pozna hudiča
vso noč, ves dan, če prisluhnete, kakor bi Sova
eksplodirala v ognju. Slišimo vprašanja,
ki se dvigajo v strašnih plamenih
kakor piščalka norega psa*

*Kakor kislo bruhanje peklenskega ognja
Kdo in Kdo in KDO (+) kdo kdo ^*

Kdoooo in Kd oooooooooooooooooooooo!

BRALKA: Orkestriran napad na pesnika Amirija Barako, ki ga je po pesnikovem nastopu na festivalu Dodge Poetry leta 2002 izvedla ultrakonservativna Anti-defamacijska Liga, je značilen primer spodnašanja kritičnega pesniškega glasu in meri na njegov socialni umor. Ker je bil Amiri Baraka leta 2002 razglašen za pesniškega lavreata New Jerseyja, se je del političnih pritiskov in diskvalifikacij zoper njega usmeril v to, da pesnik odstopi s tega častnega položaja. Amiri Baraka je v odgovoru na napade med drugim zapisal:

(BRALEC)

»NE BOM SE OPRAVIČIL, NE BOM SE UMAKNIL! Dejansko bom nadaljeval z delom na tem, kar sem si zadal, da bom naredil, pa še vedno za to nisem plačan. Objavljal in populariziral bom poezijo in pesnike po vsej deželi. Skrbel bom za to, da ustvarimo nova zbirališča in vzpostavimo nova omrežja za pesniška branja in delavnice – v državnih knjižnicah, šolah in na drugih institucijah [...] potemtakem si bom prizadeval, da dobijo naši državljani dostop do poezije, ki vključuje pesnike vseh nacionalnosti, ne glede na spol, raznolikost izkušenj in stilov.

[...]

Biti kakor Oziris in Orfej, ki jima je služba naložila, da vsakega dne s pesmijo ali zgodbo pomagata vziti soncu na nebu. Osvetliti človeški um in privedi svetlobo na ta svet.«

BRALKA: Tako vsem bojem in konfliktom navzlic, ki so jih doživljali in jih še doživljajo avtorji in avtorice politične poezije, ta poezija ostaja eno od tistih dragocenih ustvarjalnih področij, ki drži svet odprt za nove boljše in človeško znosnejše vizije.

*** KONEC ODDAJE ***